ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Α1.

***α*.** i.Λάθος
ii.Σωστό
iii.Λάθος
iv.Σωστό
v.Λάθος.

β. i. διὸ καὶ ὁ φιλόμυθος φιλόσοφός πώς ἐστιν· ὁ γὰρ μῦθος σύγκειται ἐκ θαυμασίων.
ii. Μαρτυρεῖ δὲ αὐτὸ τὸ συμβεβηκός· σχεδὸν γὰρ πάντων ὑπαρχόντων τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν πρὸς ῥᾳστώνην καὶ διαγωγὴν ἡ τοιαύτη φρόνησις ἤρξατο ζητεῖσθαι.
iii. κτᾶσθαί τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως...
iv. ἕτεραι δὲ αἱ ἐπιτάττουσαι... ἐπιτάττειν κατὰ φύσιν δύναται.
v. τὴν ἀναμάρτητον ἐπιτακτικὴν φρόνησιν ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης.

Β1. **<u>Θαυμάζω και φιλοσοφῶ</u>: φάκελος υλικού, σελίδα 15**

Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Αριστοτέλης τοποθετεί στην αφετηρία και έναρξη μιας λογικής δραστηριότητα (ακριβέστερα: της κατεξοχήν λογικής δραστηριότητας, της φιλοσοφίας) ένα πάθος, τον θαυμασμό.. Αν λάβουμε επιπλέον υπόψη ότι το συγκεκριμένο πάθος δεν εξαντλείται στη διεγερτική για το φιλοσοφείν λειτουργία του, αλλά διέπει εξ αρχής και εξ ολοκλήρου τη φιλοσοφία στο σύνολο και τη διάρκειά της. Γίνεται φανερό ότι η φιλοσοφική δραστηριότητα τείνει να αφορά τον άνθρωπο ολιστικά και όχι μόνο διανοητικά. Η επιθυμία του ανθρώπου να υπερβεί την άγνοια οδηγεί τον αρχικό θαυμασμό στη φιλοσοφία· αυτή υπάρχει και νοηματοδοτείται καθ' εαυτήν· δεν υπηρετεί καμία χρησιμότητα. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Αριστοτέλης επιλέγει το έναρθρο απαρέμφατο (τὸ θαυμάζειν) εκεί που θα μπορούσε να χρησιμοποίησε το αντίστοιχο αφηρημένο ουσιαστικό (:θαυμασμός). Δίνει, έτσι, έμφαση στον ενεργητικό, προσωπικό χαρακτήρα της φιλοσοφικής δραστηριότητας αλλά και στην ιστορικότητα της φιλοσοφίας.

Β2. **Ἔτι τοίνυν ἄλλαι μέν εἰσιν αἱ ποιοῦσαι ἕκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ πλεονεκτημάτων ἐπιστῆμαι, ……φρόνησιν ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης.**

Το δεύτερο επιχείρημα του φιλοσόφου (2η παράγραφος) ξεκινά με την διαπίστωση πως

υπάρχουν διαφορετικά πεδία γνώσεων:
α) άλλα μας προσφέρουν όσα είναι ωφέλιμα για τη ζωή μας (π.χ. οι τέχνες).Αυτές τις γνώσεις τις ονομάζει και βοηθητικές (ὑπηρετοῦσαι).

β) άλλα μας δείχνουν τον τρόπο χρήσης των ωφέλιμων αυτών γνώσεων (π.χ. η πολιτική φιλοσοφία). Αυτές τις ονομάζει και καθοδηγητικές (ἐπιτάττουσαι), ενώ στη συνέχεια τις χαρακτηρίζει ηγεμονικότερες (ἡγεμονικωτέραις) γιατί αποσκοπούν στο κατεξοχήν αγαθό.

Αξίζει να αναφέρουμε ότι **ἐπιστήμη** είναι η ακριβής γνώση. Αντίστοιχα, το ρήμα ἐπίσταμαι σημαίνει «γνωρίζω καλά», «γνωρίζω με βεβαιότητα». Κατά τον Αριστοτέλη η ἐπιστήμη συνδέεται άμεσα με τη λογική λειτουργία του ανθρώπου: ἐπιστήμη δ΄ ἅπασα μετὰ λόγου ἐστί (Ἀναλυτικὰ Ὕστερα, 100b10). Η ἐπιστήμη υπερβαίνει την απλή εμπειρική μάθηση αλλά και τη γνώση μιας τέχνης. Αποτελεί σύνολο τεκμηριωμένων γνώσεων σε συγκεκριμένο και διακριτό τομέα του επιστητού. **(σχόλιο φακέλου υλικού)**

Ακολουθεί η υποθετική διατύπωση: Εἰ τοίνυν μόνη ἡ τοῦ κρίνειν ἔχουσα τὴν ὀρθότητα καὶ ἡ τῷ λόγῳ χρωμένη καὶ ἡ τὸ ὅλον ἀγαθὸν θεωροῦσα, ἥτις ἐστὶ φιλοσοφία, χρῆσθαι πᾶσι καὶἐπιτάττειν κατὰ φύσιν δύναται·

Εάν η φιλοσοφία, εκείνο δηλαδή το είδος γνώσης που α) καταλήγει σε διατύπωση σωστής κρίσης, β) χρησιμοποιεί τη λογική και γ) στοχεύει συνολικά το αγαθό, μπορεί να χρησιμοποιεί όλα τα άλλα είδη γνώσης και να τα διευθύνει σύμφωνα με τις αρχές της φύσης (κατὰ φύσιν), τότε πρέπει να φιλοσοφούμε (φιλοσοφητέον = χρὴ φιλοσοφεῖν), καθώς κατά την άποψη του Αριστοτέλη (ώστε...) μόνο η φιλοσοφία περικλείει τη σωστή κρίση την αλάνθαστη (ἀναμάρτητον) γνώση, που διαθέτει την ορίζουσα δύναμη να καθορίζει τι πρέπει και τι δεν πρέπει να κάνουμε (ἐπιτακτικὴν φρόνησιν). Η διατύπωση και εδώ είναι δεοντολογική, αποτελεί το συμπέρασμα μιας ακόμη υποθετικής διατύπωσης, ενώ αιτιολογείται από την υποκειμενική παραδοχή για τη μοναδικότητα της φιλοσοφίας (ὡς μόνης φιλοσοφίας τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀναμάρτητον ἐπιτακτικὴν φρόνησιν ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης).

Βέβαια απώτερος σκοπός της φιλοσοφίας εδώ η καθοδήγηση όλων των επιστημονικών – γνωστικών πεδίων για την κατάκτηση ενός κοινού στόχου, του αγαθού, της ευδαιμονίας δηλαδή. **τὸ κυρίως ὂν ἀγαθόν»-«τὸ ὅλον ἀγαθόν: φάκελος υλικού, σελ. 23**

Β3. **1.** γ
2. β
3. β
4. β
5. β.
6.

Β4. προϊόντες :εισιτήριο
σύγκειται: κοιτίδα
ῥαστώνην: ραδιούργος
θάτερον: ετερώνυμος
διάξειν: παρείσακτος.
Οι λέξεις της στήλης Β΄ που περισσεύουν είναι: **οντότητα, ανάξιος, ραγδαίος**.

Β5. Η φιλοσοφία θεωρείται απαραίτητη για τον έλεγχο των μέσων που θα διασφαλίσουν τον απώτερο στόχο του ανθρώπου, τον τελικό σκοπό της ζωής του. Το όφελος που θα αποκομίσει ο άνθρωπος είναι διπλό: α) η ορθότητα του βίου του στη δημόσια ζωή (ὀρθῶς) και β) η ωφέλεια στην ιδιωτική του ζωή (ὠφελίμως).

Πρέπει να σημειωθεί ότι η λέξη βίος δεν είναι πάντα απολύτως ταυτόσημη με τη λέξη ζωή. Συχνά με τον βίον δίνεται έμφαση στον τρόπο της ζωής, στην κατάσταση της ζωής, στο πώς βιώνει ο άνθρωπος τη ζωή. Έτσι, ενώ η ζωή αποτελεί για τον άνθρωπο ένα υπαρκτικό δεδομένο, ο βίος του υπόκειται σε διερώτηση, διαμόρφωση και επιλογή. Η ζωή είναι μία, αλλά οι επιλέξιμοι βίοι πολλοί. Κατά προέκταση, ο ανθρώπινος βίος, ατομικός και συλλογικός, γίνεται αντικείμενο φιλοσοφικής μελέτης. Και η φιλοσοφία ορίζεται ως τέχνη του βίου. [φάκελος υλικού, σελ. 23].

Δεν είναι τυχαία η γλωσσική επιλογή του Αριστοτέλη ο οποίος με το ρηματικό επίθετο φιλοσοφητέον (: δεῖ φιλοσοφεῖν) τονίζει την αναγκαιότητα ενός φιλοσοφικού τρόπου ζωής. Παράλληλα η δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου (ἡμῖν), καταδεικνύει ότι ο φιλόσοφος απευθύνεται σε όλους τους ανθρώπους. Μπορεί , λοιπόν, η φιλοσοφία να μη συνδέεται και να μη δεσμεύεται από καμία άμεση χρηστικότητα, εντέλει όμως αφορά σε κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα και σε κάθε έκφανση της ζωής του ανθρώπου. Υπ' αυτήν την έννοια θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι απολύτως χρήσιμη και ωφέλιμη γι' αυτόν ,αφού η φιλοσοφία διδάσκει τον καλό και ωφέλιμο τρόπο χρήσης των διαφόρων οργάνων . Γ ι ΄ αυτό και ο Σταγειρίτης καταλήγει στο συμπέρασμα ότι πρέπει να φιλοσοφούμε.

Αντίστοιχα, στο κείμενο της **πλατωνικής Πολιτείας** ο φιλόσοφος τονίζει με έμφαση τη σπουδαιότητα της φιλοσοφίας, συνδέοντάς την με την πολιτική. Συγκεκριμένα, διατυπώνει την άποψη ότι, προκειμένου να υπάρξει μία υγιής πολιτική ζωή, πρέπει είτε να βασιλεύσουν οι φιλόσοφοι, είτε να φιλοσοφήσουν οι βασιλείς («ή να κυβερνήσουν ... βασιλιάδες και άρχοντες»).Το ιδανικό πολίτευμα, κατά τον Πλάτωνα (: Σωκράτη) είναι αυτό στο οποίο η διακυβέρνηση θα βρίσκεται στα χέρια ενός φιλόσοφου – βασιλιά. Μόνο τότε η πόλη θα πάψει να ταλανίζεται από τα δεινά και θα επωφεληθεί. Η φιλοσοφία είναι το μέσο που θα οδηγήσει όχι μόνο στην ατομική ευδαιμονία αλλά και στην ευδαιμονία ολόκληρης της πόλης («δεν είναι δυνατόν να υπάρξει άλλος τρόπος να ευτυχήσουν ούτε τα άτομα ούτε το σύνολο»). Συνεπώς, και σε αυτή την περίπτωση ο φιλοσοφημένος βίος αποτελεί αδήριτη ανάγκη τόσο για την ιδιωτική όσο και για τη δημόσια ζωή.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1.

Συνήθιζε στο φόβο του να φαίνεται χαρούμενος, αλλά να είναι ήρεμος στην επιτυχία του. Καλωσόριζε με περισσότερη χαρά όχι τους πιο δυνατούς, αλλά τους πιο πιστούς από τους φίλους του. Δεν έτρεφε μίσος, αν κάποιος υπεράσπιζε τον εαυτό του, όταν τον κακοποιούσαν, αλλά αν κάποιος φαινόταν αχάριστος, όταν τον ευεργετούσαν. Χαιρόταν αφενός να βλέπει τους αισχροκερδείς να γίνονται φτωχοί, αφετέρου να κάνει τους δίκαιους πλούσιους, επειδή ήθελε να κάνει φανερό ότι η δικαιοσύνη είναι πιο κερδοφόρα από την αδικία.

Γ2.
Ο Αγησίλαος σεβόταν τους ναούς ακόμη και στην εχθρική γη, γιατί είχε τη γνώμη ότι πρέπει να έχει κανείς τους θεούς συμμάχους το ίδιο στην εχθρική και στη φιλική χώρα («Ἀγησίλαος ἱερὰ μὲν καὶ τὰ ἐν τοῖς πολεμίοις ἐσέβετο, ἡγούμενος τοὺς θεοὺς οὐχ ἧττον ἐν τῇ πολεμίᾳ χρῆναι ἢ ἐν τῇ φιλίᾳ συμμάχους ποιεῖσθαι»). Και δεν έβλαπτε τους ικέτες των θεών, ακόμη και εχθροί να ήταν, γιατί πίστευε ότι είναι παράλογο να χαρακτηρίζουμε ιερόσυλους όσους κλέβουν τους ναούς και ευσεβείς όσους τραβούν με τη βία τους ικέτες από τους βωμούς («ἱκέτας δὲ θεῶν οὐδὲ ἐχθροὺς ἐβιάζετο, νομίζων ἄλογον εἶναι τοὺς μὲν ἐξ ἱερῶν κλέπτοντας ἱεροσύλους καλεῖν, τοὺς δὲ βωμῶν ἱκέτας ἀποσπῶντας εὐσεβεῖς ἡγεῖσθαι»). Εκείνος ποτέ δεν σταματούσε να λέει συνέχεια, πως πίστευε ότι οι θεοί δεν αισθάνονται μικρότερη χαρά με τα θεάρεστα έργα απ' ό,τι με τις ιερές θυσίες («ἐκεῖνός γε μὴν ὑμνῶν οὔποτ’ ἔληγεν ὡς τοὺς θεοὺς οἴοιτο οὐδὲν ἧττον ὁσίοις ἔργοις ἢ ἁγνοῖς ἱεροῖς ἥδεσθαι»). Και κάθε φορά όμως που είχε επιτυχίες, δεν περιφρονούσε τους ανθρώπους, αλλά εκδήλωνε την ευγνωμοσύνη του στους θεούς και τελούσε πιο πολλές θυσίες, όταν είχε θάρρος ότι θα πετύχει κάτι, απ' όσο όταν προσευχόταν έχοντας επιφυλάξεις για κάτι («ἀλλὰ μὴν καὶ ὁπότε εὐτυχοίη, οὐκ ἀνθρώπων ὑπερεφρόνει, ἀλλὰ θεοῖς χάριν ᾔδει. καὶ θαρρῶν πλείονα ἔθυεν ἢ ὀκνῶν ηὔχετο»).

Γ3.
α. ἀρετάς, θεοῦ, ἱκέτην, ἔργῳ, χάριτας
β. βεβίασμαι, βεβίασαι, βεβίασται, βεβιάσμεθα, βεβίασθε, βεβιασμένοι εἰσίν
γ. ἐ(ἠ)βούλοντο, ἐπάνελθε, νομιοῖμεν, ἐγεγόνειν

Γ4.
ἄλογον εἶναι: άναρθρο ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο της μετοχής «νομίζων», υποκείμενο απαρεμφάτου τα απαρέμφατα «καλεῖν», «ἡγεῖσθαι».
ἱεροσύλους: κατηγορούμενο στο αντικείμενο «τοὺς κλέπτοντας» μέσω του συνδετικού τύπου (ρηματικός τύπος κλήσης) «καλεῖν».
καλεῖν: άναρθρο τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση «ἄλογον εἶναι», υποκείμενο απαρεμφάτου το εννοούμενο «τινά»/»ἡμᾶς».
βωμῶν: έμμεσο αντικείμενο της μετοχής «τοὺς ἀποσπῶντας».
ἱκέτας: άμεσο αντικείμενο της μετοχής «τοὺς ἀποσπῶντας».
ὑμνῶν: κατηγορηματική μετοχή από το ρήμα λήξης «οὐ ἔληγεν», αναφέρεται στο υποκείμενο του ρήματος «ἐκεῖνός».
τοὺς θεοὺς: υποκείμενο στο απαρέμφατο «ἥδεσθαι», ετεροπροσωπία
ὁσίοις: ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο «ἔργοις».
ἥδεσθαι: άναρθρο ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρήμα «οἴοιτο», ετεροπροσωπία, υποκείμενο απαρεμφάτου το «τοὺς θεοὺς».
πλείονα: σύστοιχο αντικείμενο στο ρήμα «ἔθυεν».